

Agnieszka Zakrzewska

Konferencja naukowa z okazji jubileuszu dziesięciolecia kwartalnika „Prawo asekuracyjne”

Palestra 49/5-6(557-558), 135-137

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

jest jednym z najtrudniejszych zadań dla obrony, która nie dysponuje przecież taką ilością personelu pomocniczego jak Prokuratura. W przyszłości, zdaniem Sędziego, należałoby wprowadzić zasadę, iż sam oskarżyciel jest obowiązany wskazać te dokumenty, które uznaje za najważniejsze i na które zamierza się powoływać w procesie.

Sędzia Schomburg zwrócił wreszcie uwagę na nadużywanie, jego zdaniem, tzw. *plea guilty*, czyli wniosków o skazanie bez rozprawy, przez oskarżonych. Trybunały pod tym względem przypominają sądy w systemie anglosaskim, gdzie takie wnioski są na porządku dziennym.

W czasie kolejnych dni wykłady prowadziło kilku kolejnych wykładawców. Najlepsze wrażenie zrobił z pewnością David Pimentel, który szefuje wydziałowi administracyjnemu Trybunału do spraw zbrodni w byłej Jugosławii. Wbrew nazwie chodzi tu *de facto* o funkcję zbliżoną do szefa aresztu śledczego w systemach krajowych. Pan Pimentel opowiadał, między innymi, o uprawnieniach podejrzanych, osadzonych w Hadze, karach regulaminowych, zasadach stosowania przymusu bezpośredniego (dotychczas nigdy nie było potrzeby sprawdzać ich w praktyce) itd. Porównanie warunków w jakich przebywają podejrzani do hotelu byłoby pewną przesadą, choć obraz jaki się wyłaniał z wypowiedzi prelegenta skłaniał do takiej analogii. Osoby osadzone w Hadze i czekające na rozpatrzenie ich sprawy mają do dyspozycji pomoc lekarską i dentystryczną na wysokim poziomie, prawo wykonywania rozmów telefonicznych na koszt Trybunału (do określonego limitu), asystę psychologa. Mogą oni poruszać się w zasadzie swobodnie po pomieszczeniach, w których mieszczą się cele i korzystać ze spacerów. Wykładowca opisał również zasady, na jakich odbywa się wykonywanie samych wyroków skazujących. Otóż skazani odbywają wyroki nie w Hadze, tylko w poszczególnych państwach, które na mocy umowy z Trybunałem, zdecydowały się osadzić skazanych we własnych więzieniach i zapewnić wykonanie kar. W momencie przekazania oskarżonego do państwa członkowskiego przez Trybunał, traci on w zasadzie – o czym rzadko się pamięta – jurysdykcję nad oskarżonym. W efekcie wniosek o przedterminowe zwolnienie powinien być rozpoznawany według przepisów państwa, w którym oskarżony odbywa karę. Nie ulega też wątpliwości, że warunki wykonywania kary pozbawienia wolności w różnych krajach różnią się od siebie; o faktycznej dolegliwości kary decyduje więc nie tylko to, na jak długi okres pozbawienia wolności oskarżony został skazany, ale także i to gdzie będzie odbywał karę. O tej decyzji niezrządno decydują natomiast względy pozaprawne.

Kolejne szkolenie poświęcone ICC przybliżyło nam jeszcze bardziej tę instytucję. Tak jak i poprzednie, zostało ono sprawnie zorganizowane i przeprowadzone.

Bartosz Grohman i Eligiusz Jerzy Krześniak

Konferencja naukowa z okazji jubileuszu dziesięciolecia kwartalnika „Prawo Asekuracyjne”

Konferencja odbyła się 4 czerwca 2004 w Sali Senatu Pałacu Kazimierzowskiego na terenie Uniwersytetu Warszawskiego. „Prawo Asekuracyjne” to specjalistyczne pismo zajmujące się tematyką ubezpieczeń gospodarczych oraz pozostającej w związku z nim problematyką prawa cywilnego, handlowego, finansowego i administracyjnego. Jak podkreślił pod-

czas uroczystego otwarcia konferencji Redaktor Naczelny, prof. zw. dr hab. Jerzy Łańcucki, pismo aspiruje do czynnego uczestnictwa w kształtowaniu ram prawnych polskiego rynku ubezpieczeniowego oraz rozwiązywaniu wyłaniających się na tym tle problemów. Konferencja odbywała się właśnie w tym duchu: szeroko omawiano niedawną aktualizację prawa ubezpieczeniowego w związku z nowelizacją umowy ubezpieczenia w k.c., próbowano dokonać oceny nowej regulacji oraz jej wpływu na obrót konsumencki i profesjonalny.

Przepisy o umowie ubezpieczenia zostały po raz pierwszy wprowadzone do kodeksu cywilnego z 1964 r. jako tytuł XXVII Umowa ubezpieczenia. Wydatny wkład w przygotowanie tej regulacji miał zmarły 1983 roku profesor Uniwersytetu Warszawskiego Witold Warkałło, współtwórca polskiego prawa ubezpieczeniowego, którego sylwetkę przybliżył w ramach konferencji dr Andrzej Bielecki z Wydziału Prawa i Administracji UW. W ten sposób oddzielono część cywilistyczną prawa ubezpieczeniowego od zagadnień administracyjnych, finansowych i organizacyjnych ubezpieczeń gospodarczych, które regulować miały tzw. ustawy ubezpieczeniowe¹. Jednakże, w ocenie obecnych na konferencji prof. dr. hab. Eugeniusza Kowalewskiego z Torunia oraz prof. zw. dr. hab. Tadeusza Sangowskiego z Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, ustawy ubezpieczeniowe zbyt wkraczały w materię cywilnoprawną, powodując brak koherencji w obrębie regulacji umowy ubezpieczenia². Starano się temu zapobiec wprowadzając w 1990 r. jednolitą ustawę o działalności ubezpieczeniowej³. Jednocześnie podkreślano potrzebę opracowania tzw. pakietu ustaw ubezpieczeniowych obejmującego: działalność ubezpieczeniową i nadzór nad nią, pośrednictwo ubezpieczeniowe oraz materię ubezpieczeń obowiązkowych. Nastąpiło to w 2003 r., kiedy Sejm uchwalił cztery ustawy: o działalności ubezpieczeniowej, o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym, a także Rzeczniku Ubezpieczonych oraz ustawę o pośrednictwie ubezpieczeniowym⁴.

Ustawa o działalności ubezpieczeniowej reguluje podejmowanie i wykonywanie działalności w zakresie ubezpieczeń osobowych i majątkowych przez podmioty gospodarcze. Określa ona sposób tworzenia i status podmiotów prowadzących działalność ubezpieczeniową oraz pewne kwestie ogólne, takie jak istota działalności ubezpieczeniowej, zasady interpretacji ogólnych warunków ubezpieczenia, procedura tzw. postępowania likwidacyjnego, zasady kalkulacji składek i wiele innych.

Z punktu widzenia praktyki prawa cywilnego do najważniejszych założeń ustawy należy przeniesienie regulacji cywilnoprawnych z zakresu ubezpieczeń do kodeksu cywilnego. W tym zakresie można wyróżnić trzy rodzaje zmian w kodeksie cywilnym⁵:

1) powstałe na skutek przeniesienia bezpośrednio określonych regulacji z ustawy o działalności ubezpieczeniowej z 1990 r. do k.c. (art. 812 k.c., 822 k.c. oraz 824¹ k.c.),

¹ W szczególności chodzi o ustawę z 2 grudnia 1958 r. o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych oraz ustawę z 29 września 1984 r. o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych.

² Szerzej: E. Kowalewski, T. Sangowski, *Ocena stanu reformy ustawodawstwa ubezpieczeniowego*, (w:) *Prawo asekuracyjne* 3/2004 (40), s. 27.

³ Ustawa z 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej, Dz.U. z 1996 r. Nr 11, poz. 62 ze zm.

⁴ Dz.U. Nr. 124, poz. 1151–1154. Ustawy weszły w życie 1 stycznia 2004 r., a niektóre przepisy z dniem uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej.

⁵ Tamże, s. 44–45.

2) powstałe na skutek nowelizacji dotychczasowych regulacji kodeksowych (art. 807 § 2 k.c.) – dopuszcza w ubezpieczeniach obrotu zagranicznego stosowanie zarówno zagranicznych jak i krajowych OWU, art. 812 § 1 k.c. – wprowadza bezwzględny obowiązek doręczenia ubezpieczającemu tekstu OWU „przed”, a nie „przy” zawarciu umowy, jak było dawniej, art. 812 § 8 k.c. – wprowadza obowiązek zakładu ubezpieczeń co do pisemnego przedstawienia ubezpieczającemu różnic między postawieniami umowy a OWU pod rygorem nieważności takich zmian w przypadku naruszenia tego obowiązku oraz art. 817 § 2 – wprowadza wymóg zachowania przez zakład ubezpieczeń należytej staranności przy tzw. przedłużonym o 14 dni okresie wyjaśniania okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności albo wysokości świadczenia,

3) rozwiązania całkowicie nowe, których nie było dotychczas ani w ustawie o ubezpieczeniach z 1990 r., ani w k.c.:

- określenie tzw. obligatoryjnej zawartości OWU, w skład których powinna wchodzić informacja o sędzie właściwym do rozstrzygnięcia sporów z danej umowy oraz o sposobie i trybie dochodzenia roszczeń z umowy ubezpieczenia (art. 812 § 2),

- zobowiązanie zakładu ubezpieczeń do informowania ubezpieczającego, będącego osobą fizyczną, o sposobie i trybie rozpatrywania skarg i zażaleń zgłaszanych z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia (art. 812 § 3),

- zobowiązanie zakładu ubezpieczeń do wskazania prawa właściwego dla umowy ubezpieczenia, jeśli umowa zawiera element międzynarodowy (art. 812 § 7),

- wprowadzenie, w przypadku ubezpieczenia OC warunku, aby „wypadek” miał miejsce w okresie ubezpieczenia. Przepis dopuszcza możliwość ustalenia odpowiedzialności za wypadki zaistniałe przed zawarciem umowy (art. 822 § 2–3),

- przepisy tytułu III księgi trzeciej kodeksu cywilnego (czyli tzw. ogólne przepisy o zobowiązaniach umownych) znajdują zastosowanie do stron umowy ubezpieczenia także wówczas, gdy ubezpieczający nie jest konsumentem (art. 384 § 5).

Jednocześnie zwrócono uwagę na potrzebę przeprowadzenia pełnej (tzw. dużej) nowelizacji przepisów kodeksu cywilnego dotyczącej umowy ubezpieczenia. Prace w tym zakresie są już poważnie zaawansowane.

Wykłady w ramach konferencji wygłosili najwyższej klasy specjaliści z zakresu prawa ubezpieczeń. Prof. zw. dr hab. Jan Łopuski z Gdyni przybliżył mało znaną problematykę ubezpieczeń morskich jako odrębnego działu ubezpieczeń. Pani Beata Balas-Noszczyk, radca prawny, poruszyła kwestię ochrony konsumenta w prawie ubezpieczeniowym. Prof. dr hab. Inetta Jędrasik-Jankowska z Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego omówiła element indywidualnej przeczności w ubezpieczeniach społecznych.

Agnieszka Zakrzewska